

ქუჩორიება

შპსი 3340836 10 კ.

№ 2.

1909 წ.

იუმორისტულ-ზაშუღიარული ზღაპრები.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, Гип. „Сорапашъ“
Ал. Мумладзе.

„შენ მეყვარები მარად და მარად“—სურათი ვ. კრაისა.

რედაქციისათვის

მომავალ კვირას „გუშაგის“ პირველ ნომერში დაიბეჭდება „ზინადათ ნახულ გზა-გონილი სამაღთის ისტორიაში“ — ისე რა-ტყეღისა. — „ფაქსის პირველ უოფილა მდგომარეობა“ — კოვალევსკისა. უმწეო და უმატრონო გასათხადარ და გათხადელ ქალთა ურთი-ერთ დამხმარე საზოგადოების წესდების ზრეკეტი.

თბილისი. 24 მაისი.

ჩვენი აღმანახის პირველ ნომრის მე-თაურში სხვათა შორის ვამბობდით, რომ არაფრის წინ არ დავიხვეთ და არ ვუღალატებთ ჩვენ მიერ ერთხელ არჩეულ გზას; რაც უნდა დაბრკოლებები შეგვხვდეს და გადაგვეღობოს წინ, ჩვენ მაინც განვახორციელებთ ჩვენს მიზანს და, დასასრულ მოუწოდებდით საზოგადოებას, აღმოვიჩინა, განზრახულ მიზნის განსახორციელებლათ, ზნეობრივი და მორალური დახმარება. მაგრამ ისიც არ

დაგვაფიწყდა რომ „დღეს ყველაფერი კაპიტალსა აქვს დამონებული და, თუ საზოგადოების თანაგრძნობა არ იქნა, ყოველივე ამაო იქნება და ყოველგვარი კეთილი განზრახვა სათავეშივე ჩაიხრჩვება და უღროვოთ განუტევებს სულს“...

დიხს, სწორეთ ის დაღუპული კაპიტალია, რომელიც ხელს გვიშლის შევასრულოთ მკითხველების წინაშე ჩვენი დაპირება ჟურნალის გაუმჯობესების შესახებ და დღევანდელი ნომერიც იმავე ნაკლით გამოდის, როგორიც პირველი ნომერი იყო, მაგრამ მხცოვანი პოეტის აკაკისა არ იყოს:

დეე, ჯეგადეს იმედი,
გულს ვერ გამოტყუხს ჭაღარა;
გმირებს დაქეპს, უეიფის
ჩემი დაფი და ნაღარა—

ისეა ჩვენი საქმეც; უკანასკნელ პურის ლუკმას გამოვგლეჯავთ ჩვენ შვილებს პირიდან და საზოგადოებრივ აზრს კი არ ვუღალატებთ. ასეთია ლოდიკა დღევანდელი მდგომარეობისა.

ჩვენ არ შეგვიძლიან გავჩუმდეთ და

გულითადი მადლობა არ გადაუხადოთ ბ. ბ. ა. ა. ე — იანცის და ი. ნ. ტ — ევს, რომელთაც როცა ქართველმა კაპიტალისტებმა უარი გვითხრეს განცხადებაზე და მით ქართულ ჟურნალის დახმარებაზე, ამ დროს სომეხი — ბ. ა. ა. ე — იანცი და რუსი — ი. ნ. ტ — ვი, სიხარულით შეხედენ ამ წმიდა საქმეს და მცირედი დახმარება მაინც აღმოგვიჩინეს და შემდეგშიაც შეგვპირდენ.

ამის შემდეგ ზოგიერთი ვაჟბატონი გამოვარდება და მეტიჩარა კვიცივით ჭიხინს დაიწყებს:

ჰოი, სომეხო! ჰოი, რუსებო!
სიძინა მოგვჯათ ჰური და შეშა!..
(კურსივი ჩვენი)

ასეა თუ ისე, ჩვენ ისევ დაბალ და საშუალო წრეს მივმართავთ და დარწმუნებულიცა ვართ, რომ შეერთებული ძალა ღარიბთა და ტვირთ მძიმეთა მეტს შესძლებს, ვიდრე კაპიტალისტების მილიონები.

ჩვენ მაინც გულს არ ვიტყუთ, რადგანაც ჩვენსკენაა სიმპატია დახმარებულ-

დამონავებულთა და ჩვენ აზრს ბევრი მიმდევარი და თანამგონობი გამოუჩნდება მომავალში.

მან—

დღევანდელ სურათის გამო

სატრფოს გულისას თავს დასტობი,
სუფს გიწვდავს მისი უსუფო გვამი;—
იქნებ შენ თვითონ ატყუებ ჭიბი,—
თვით მოუწამლე სიტყვასის წამი?

იქნებ, ვით ესლა, სიტყვასეშაიც
უფიცებოდი საუფარუფს წმიდას,—
მაგრამ ცბიერათ... და მის დღეშაიც
არ გაიყოფოდი ხვედრს მის ბედისას?—

იქნებ, ტანჯულ—განწყალებმა
ნათბი სიტყვასე შენ შეგადა;
ვედარ გაგიძლო მისმა თვალემა.
შენ შენს კაღთაში სუფი დაღაი!?

მაშ რაღათ სტობი? აწ რაღას ატყუებ
შენი ცრემლები, შენი ნაღველი?
იტი:—შენგან მკვდავს ვეღარ დადგენს
ვერც შენი ფიცი, ვერც ცრემლი მწველი!..

მაშ სჯობს განშორდე! აწ სხვას შეგფიცო,
სხვას უძღვნა შენი ცბიერა კონცა;
ხედავ ადარ სწავს, რაც გინდ ეფიცო,—
მან თვის გუდიდან შორს გადგტეოტონა!..

მიმინო.

სუბარბი ქორწინებაზე.

გ ა კ გ ი თ *)
დასასრული

კითხვა: თქვენ ამბობთ, თითქოს მართლ მშობლები იყვენ დღევანდელ უკუღმართ ცხოვრებაში ქალის წინაშე და მნაშვე, ამაში ცდებით, მეგობარო, ჩვენ აქ უნდა ვეძიოთ სულ სხვა რამ, სულ სხვა მიზეზი.

პასუხი. მე არ მითქვამს, თუ მშობლებია დამნაშავე. ჩვენი მშობლებიც იმ ატმოსფეროში აიზარდნენ, რომელშიაც ჩვენ აღვიზარდენით: მაგრამ ჯერ ჯერობით ჩვენთვისაც მოუხერხებელია იმ აზრის განხორციელება, რომლითაც შესაძლებელი გახდებოდა ბოროტ ადამიან-

ების ბრკალებისაგან მშრომელი ხალხის განთავისუფლება; იმ ხალხის, რომელიც მოკლებულია ყოველგვარ უფლებებს და ზოგიერთი უკუღმა ატრი-ალბენ ყველაფერს, არ ზრუნავენ ხალხის ბედ ილბალზე და, განა ამის შემდეგ ჩვენ შეგვიძლია ვსთქვათ, ვითომ მშობლები იყოს დამნაშავე იმაში, რომ დღევანდელი ქორწინება მხოლოდ გარყვნილების მორეცია და მეტი არაფერი? ჩვენ დღეს ვხედავთ ჩაგრულთა კლასს, რომელიც განიცდის უკიდურეს გაჭირვებას, ის იძულებულია ლუკმა პურისათვის თავის ბედნიერება შესწიროს უკუღმართ ცხოვრებას, უსინიღისო ადამიანებს.

კითხვა. ერთი ეს მითხარით, რომელია აქ უმთავრესი დამნაშავე—მშობლების უსაზღვრო უფლებები, თუ დღევანდელი ხანა? მე მწამს და სიმართლეს მოითხოვს ვსთქვა, რომ მშობლებიც კი ერთი მხრით დამნაშავეა ამაში; მაგრამ როდესაც ქალ-ვაჟი თავისუფალ სიყვარულს უცხადებს ერთმანეთს და არც არავინ ხელს უშლის მას, ამავე დროს რაღათ ხდება, რომ ვაჟი ქალს ლალატობს და სამარეს უთხრის, სიცოცხლეს უსპობს, ბლალავს მის წმიდათა წმიდას და, თუ ქალმა დააშავე რამე, მამაკაცი მზათ არის ფიზიკურ ძალას მიმართოს და ისეთ საშვალეებსაც ხმარობს, რომ დედაცაც მიწასთან ასწორებს; კაცების საქციელი ამ გვარ შემთხვევაში სამართლიანათ ითვლება, რადგან ფიზიკური ძალის შემწეობით დღეს სამართალი მამაკაცების ხელშია და როგორც სურთ ისე იქცევიან.

პასუხი: სამართლიანია, მეგობარო, თქვენი სიტყვები, მაგრამ მე განა ის ვსთქვი, რომ გარდა მშობლებისა ამგვარ შემთხვევებში არავინ არის დამნაშავე? სრულებითაც არა! მე მგონია უკვე აგიხსენით, რომ დღევანდელ ქორწინებას აქვს ვაჭრული ხასიათი და ვიდრე არ მოისპობა ეს ვაჭრობა, მანამდე ბოროტებასაც ადგილი ექნება უსინიღისო ყოფაქცევის ახალგაზრდებში.

კითხვა: არ კმარა ასეთი მოკლე პასუხი, ჩემო მეგობარო, ასეთ რთულ კითხვაზე.

პასუხი: ძალიან კარგი! მე უფრო მართლმით აგიხსენით, თუ რა უფრო ხელს უშლის ადამიანების ასეთ დაქვეითებას, უკან ჩამორჩენას. მიზეზი უმთავრესი ის არის, რომ ხალხი ჩამორჩენილია ყოველგვარ კულტურულ საშვალეებს, მოკლებულია სწავლა განათლებას, ჯერ ჩვენ არ ვიცით, როგორ უნდა მოვექცეთ ერთმანეთს, და ამის მიზეზი უკულტურობა და გაუნათლებლობაა; როდესაც

ყველა საერთოთ მიიღებს სწავლა განათლებას, მაშინ ხალხი ადვილათ შეიძლება ერთმანეთის დაფასებას და შეიგნებს იმასაც, თუ რა უფლებით უნდა იყოს ქალი აღჭურვილი კაცთან და ეს უკანასკნელი ქალთან.

კითხვა: როდესაც თქვენ ლაპარაკობთ სწავლა-განათლებაზე, ამ დროს თვალწინ მიდგება მამაკაცების დამნაშაული დედაკაცების წინაშე. რათ არ იცით თქვენ, რომ დღეს ნასწავლი კაცებისაგან უფრო ბევრი ქალი ილუბება, ვინც უსწავლელი მუშებისაგან. თქვენც ხომ დარწმუნებული ხართ, რომ მამაკაცების წყალობით ბევრი ქალი ლუკმა პურისათვის ქუჩა-ქუჩა დაძრწის და სხეულს ყიდის, ამავე დროს კი, თქვენ, ქალების მხსნელათ ერთათ-ერთი სიყვარული მიგაჩნიათ მამაკაცების მხრივ. განა არ იცით—რა შედეგი მოაქვს მამაკაცების დედაკაცი-სადმი ასეთ სიყვარულს? ის, რომ ქალი გაუბედურებული რჩება და ქუჩაში მაწანწალათ დაიარება; მამაკაცი კი ამ დროს გამარჯვებული გამოდის და სიხარულით დასცინის თავისავე ხორც შესხმულ ადამიანს, აბა მითხარით რისთვის ხდება ეს ასე?

პასუხი: თქვენ ამბობთ, თითქოს სწავლა-განათლება გარყვნილების გზაზე აყენებდეს კაცობრიობას, ასეთი აზრი, ჩემო მეგობარო; შემცდარი! რაც შეეხება იმას, რომ არისტოკრატები, რომლებსაც განათლებულ კაცთ მოაქვთ თავი, რომლებიც ზევინდან დაყურებენ ცხოვრებას და რომლებსაც თავის ბედნიერება ჩაგრულთა უბედურებაზე დაუმყარებიათ, —ერთათ-ერთ ბედნიერებას იმაში პოულობენ, რომ ხალხი დაჩაგრონ, ხალხს ტყავი აძრონ და საცოდავ დედაკაცს თავის მეღურ მოქმედებით გაიძევრულათ ნამუსი ახადონ. და აი, ეს ვაჟბატონები იმ დრომდე იქნებიან ვიდრე ხალხი პოლიტიკურ უფლებებით არ გათანასწორობდება.

კითხვა: ასეთი პოლიტიკური უფლებები, რომელიც თქვენ დაასახელეთ ანთავისუფლებს თუ არა ქალს მონომორჩილებისაგან?

პასუხი: ჩვენ დღეს ვხედავთ, რომ ქალი მოკლებულია როგორც პოლიტიკურ უფლებებს, ისე ეკონომიურს. ქალი — ეს ოჯახის ბურჯია. ის ზრდის შვილებს, ეწევა შრომის უდეღს, კმართათ ერთათ ტანჯვითა და წვალეებით იხდი სახელმწიფო გადასახადს, ის სახელმწიფო სათვის შრომობს ზედმეტს, ვინც მამაკაცი, მაგრამ მიუხედავად ყველა ამის ქალი მოკლებულია ყველაფერს: როდესაც სახელმწიფოები ომს უცხადებენ

*) იხ. „ქორწინება“ № 1.

ერთი მეორეს და ქვეყნის სვე ბედი ხოცვა ჟღერით უნდა გადაწყდეს, — ამდროს ქალს არაფერს არ ეკითხებიან. როდესაც სიმწრით გაზდილ შვილს ხელიდან სტაცებენ და ომში მიყავთ — დედას არ ეკითხებიან, როდესაც ცოლს ქმარს ართმევენ და ომში მიყავთ, ცოლს არ შეუძლია ხმის ამოდება. ქალი, როგორც გარეთ, ისე ოჯახშიც ჩამორჩენილია პოლიტიკურათ და ეკონომიურათაც. ქმარი მას სახავს მონა მორჩილათ. ქალი უენო საქონელივით ეწევა შრომის უღელს, მაგრამ ოჯახის საჭირ-ბოროტო კითხვაზე მას არაფერს ეკითხებიან,

კითხვა: რა განსხვავებაა მდიდრებსა და ღარიბ ქალებს შორის?

პასუხი: განსხვავება მათ შორის ასეთია: პირველს მამაკაცები ან ქმრები უყურებენ, როგორც სათამაშო საგანს, ხელში დასაქერ ვარდს ან ტიკინს. მას ანებივრებენ არა იმიტომ, რომ უფლებით გაუთანასწორდნენ მას, არამედ იმიტისთვის, რომ ის დასახული ყავთ სატრფიალო საგნათ, მას ეკურკურებიან, შესტრფიან მის სილამაზეს, მის მომხიბლველ პირსახეს, მას ანებივრებენ და ელოლიავენ, რომ ამით დრო გაატარონ და სიამოვნება არ მოაკლდეთ. როდესაც მდიდრების ცოლებს შვილი უჩნდებათ, ქმრები დედას შვილს ტაცებენ და ძიძას აძლევენ, არა იმ მიზნით, რომ შვილი კარგა აიზარდოს, არამედ თავის დედოფალა ცოლს სილამაზის ეშხი არ მოაკლდეს და სატრფიალო სახის გამომეტყველება არ დაკარგოს. აქ ფულსა აქვს ადგილი, — ფულზე თხოვდება ქალი, ფულს თხოულობს კაცი. ამიტომაც მდიდრის კეკლუცა ცოლი, რომელიც განებივრებული ზის და არას აკეთებს, არა თუ მართო ქმრის სატრფიალო საგნათაა გადაქცეული, არამედ მას ეტრფიან გარეშე პირნიც, რომლებიც ხშირათ გარყვნილების მორევში აყურყუმელავენ მთელ ოჯახს.

კითხვა: მე მინდა შეგაჩეროთ და გკითხოთ, — ნუ თუ ასეთი ავადმყოფობა ღარიბთა ოჯახში არ არის დღეს მოდებული?

პასუხი: მე არ ვყოფ ვარს, რომ ღარიბთა ოჯახებიც შეპყრობილია ასეთი ავადმყოფობით, მაგრამ ნუ თუ შესაძლებელი იყო არ გადადებოდა ეს სენი ღარიბ ხალხს იმ დროს, როდესაც მას სხვა მხრივ გასასვლელი გზა არც კი ქონდა! ღარიბთა ოჯახები — შრომის სამეფოა, ის არის ტანჯვის წყვდიადი, რადგანაც მის მიერ შექმნილი სარჩო საბადებელი და მისი ოფლით ნაშრომ-ნაღვა-

წი-ნაყიდი სხვას რჩება და თვით კი ყველაფერს მოკლებული და დანატრულებულია. გადახედეთ ფაბრიკაში მომუშავე ქალებს, რომლებიც იძულებული გამხდარან ლუკმა პურისათვის ოჯახს გარეთ სამუშაო ეძებნათ, ოჯახის დანაკლისის შესავსებათ მამას ან ძმას მიხმარებოდნენ და ოჯახის მოთხოვნილებები ოდნავ დაექაყოფილებინათ.

უკუღმართმა ცხოვრებამ ქალი და კაცი უფლებრივად ერთმანეთს დააცილა, ისინი ერთმანეთს ისე უტკერიან, როგორც გასასყიდ საქონელს. ქალს თავის თავი ბაზარზე გამოაქვს გასასყიდათ, ფერ-უმარილის წასმით, სახის დამახინჯებით და ათასი სხვა ხრიკებით უნდა მოატყუილოს მამაკაცი, რომ მშიერი არ დარჩეს. მაგალითათ, ვაჟმა შორიდან, გარეგნული შეხედულებით გაიცნო ქალი, ის ესწრაფის მასთან დაახლოვებას არა იმ მიზნით, რომ სამუდამოთ მასთან იცხოვროს, არამედ დროთი ისარგებლოს და წუთიერი სიამოვნება მოიპოვოს. ის უახლოვდება ქალს, რომელსაც თავდავიწყებით უცხადებს წმიდა სიყვარულს, უმტკიცებს თითქოს ერთ დღესაც არ სურს უმისოთ სიცოცხლე, ეფიცება ქალს ყოველივე სიწმიდეს. ყოველივე პატიოსნებას, აქებს და აღიდებს მას და საცოდავი ქალი, რომლის გულშიც ჯერ არავითარ ბოროტებას არ გაუვლია, სტყუვდება მამაკაცის თავის მოკატუნებით და მელური მოქმედებით. ქალს უნდა სიცოცხლე შესწიროს მამაკაცს, რომ ამით თვითონაც ბედნიერი გახდეს, მაგრამ უსინდისო ყოფა-ქცევის მამაკაცები თავისი ცუდი საქციელით, ნაცვლათ იმისა, რომ სწორე გზაზე დააყენონ-უბედურ გზაზე აყენებენ საცოდავ სუსტ არსებას. და ყველა ამის შემდეგ მას გარყვნილების მორევისკენ უთითებენ. დაცინვით ხელს კრავენ და ტალახში ისვრიან.

კითხვი: მაშ რა იდეალი აქვს თქვენ მიერ დასახელებულ ახალ ფორმას ქორწინებისას?

პასუხი: პირველი ის, რომ ხალხს უნდა მიეცეს თავისუფლება: უზრუნველი უნდა იყოს ყოველი ადამიანი პიროვნებისა და ბინის ხელ შეუხლებლობისაგან, უნდა გათანასწორდეს ყველა წოდებისა და სქესობრივ მიდრეკილებისაგან, ადგილი არ ქონდეს, რაიმე წოდებას და საერთო უფლებით იყოს ყველა ქალი და კაცი აღჭურვილი.

შემოდებულ უნდა იქნეს სავალდებულო სწავლა განურჩევლათ სქესისა. ეკლესია უნდა განაშორდეს სახელმწიფოს და ყოველი მორწმუნე ადამიანი ისე

მოიქცეს, როგორც ეს მისთვის სასურველი იქნება, უნდა შემოდებულ იქნეს ისეთი წესი, რომ ქალ-ვაჟს თავისუფლათ შეეძლოს მსჯელობა, რომ უფრო დაუახლოვდნენ ერთმანეთს და კარგათ შეისწავლონ ერთმანეთის ზნე-ჩვეულება, რომ უფრო შეკავშირებულათ იცხოვრონ ერთათ. ადამიანი არ უნდა ფასდებოდეს ფულით და გარეგნული შეხედულებით, არამედ შინაარსით, ზნეობრივი სიუაქიზით, სინიდისით და პატიოსნებით. აი მაშინ, როდესაც ხალხი ამ მიზანს მიახწევს, ადგილი ექნება წმინდა იდეალურ სიყვარულს, ხოლო რაც შეეხება დღევანდელ ქორწინებას, — ეს საზოგადოების ბრმათ გადაქცევაა, მისი დაქვეითება და დაღუპვის გზაზე დაყენება.

კითხვა: ყველაფერი კარგი, მაგრამ ჯვრის წერის მაგიერ რა ფორმა გინდათ შემოიღოთ?

პასუხი: ჩვენ ვხედავთ, რომ დღევანდელი ჯვრის წერა ცოლ-ქმარს ვერ აკავშირებს და ეს იმიტომ, რადგან გარეგნულათ ხდება ყველაფერი. ეს გამოწვეულია დღევანდელი მდგომარეობით. რაც შეეხება ქორწინების ახალ ფორმას, — ამას თვით საზოგადოება შემოიღებს, რომლითაც ქალ-ვაჟის პირობა დაურღვეველი უნდა იყოს და, თუ რომელიმე მხარე ჩაიდნის რაიმე შეცდომას, თვით საზოგადოება მოვალეა ანგარიში გაუწიოს და დამნაშავე პირს მსჯავრი დასდოს და, თუ ისეთი უთანხმოება ჩამოვარდება ცოლ-ქმარში, რომ შეუძლებელია ერთათ ცხოვრება, რომ ერთის უბედურებით მეორეს ბედნიერება ილუპება, — იმ შემთხვევაში საზოგადოებას შეუძლია განაშოროს ერთი მეორეს, პირობების შეუზღუდველათ. *)

ი. გ — ელი.

*) ჩვენ სიამოვნებათ დაუთმოთ ამ გვარ საჭირ-ბოროტო კითხვა პასუხის შინაარსის წერა-ლებს და, როდესაც ამის შესახებ საკმაო ერთი მეორის წინააღმდეგი აზრი დაიბალებს, ჩვეც ჩვენს საკუთარ აზრს გამოვთქვამთ.

ს ი მ ლ ე რ ა

ნეტავ რა არის სულს, რომ მიწუხებს,
ცხოვრება ჩემი შეხუთულია?!
სულ თვალწინ მიდგა აღარ მშორდება,—
ამბობენ—ვითომც „სიყვარულია“

ნეტა რა არის, ძილს რომ არა მგერის,
გონება ჩემი დაკარგულია;
სულ მაზე ვფიქრობ, ის მაგონდება,
სხვები მარწმუნებს — „სიყვარულია“

რაც გინდ შორს ვიყო, მაინც მასთან
ვარ,
იმას შეხარის ჩემი გულია
და ამ დროს ვილაყ ყურში ჩამძახის:
მე ხომ გითხარი — „სიყვარულია“!...

....

რედაქტორის გოდება

გარწმუნებთ, რომ მასალა
ჯერ არ შემომკლებია
მაგრამ ყველგან, ყოველთვის
მითვალთვალებს მელია!...

ვიცი უცებ ხელს მტაცებს—
არ ახალი ძველია;
ცივ ქვეყნებში თავს მიკრავს,—
იქ ცხოვრება ძნელია!...

დამირჩება ტილათ
ეს კალამი მჭრელია.
მაშ სჯობს ისეც გავჩუმდე,
რადგანც ხალხი ჭრელია!

ნამაშვეელი

ს ა ტ რ ფ ო ს

როს მოვიქანცე, დავსუსტდი
ობლობით, მარტოობითა—
შენსკენ წამოველ, ლამაზო,
აღვსილი წმინდა გრძნობითა.

ვიფიქრე: განმიტკიცებდი
წერყულ გულის რწმენასა;
მარად ჟამს ტანჯულ, წამებულს
მომცემდი აღმადრენასა,—

მოველ და შენსა მახლობლათ
მოვეყვი ჩანგის ჟღერასა.—
მინდოდა მიმეხვედრინე
ჩემი გულისა ძგერასა.—

მაგრამ ვერ შევძელ აღმეძრა
მე შენში ტრფობა დახშული;
ვერც დავიმშვიდე იმედით
გული სევდებით დაგული.

თუმც გჭკრეტდი, მაგრამ ვერ
მიგწვდი

პირ მთვარეს, პირ მცინარესა;
ვერც ველირსევი, სულის დგმავ,
სიყვარულს მონარნარესა!

მაინც კი გეტრფი, გამსახურებ,
არ ვსდევ ბედისა წერასა;
არ ვულალატებ ერთხელვე
შესისხლ-ხორცებულ რწმენასა.

კვალად მოგიძღვნი ლექსებსა
უმწიკვლო სიყვარულისას:—
შიგ ჩავწნავ, ჩავ სოვ, ჩავქარავ
საუნჯეს ჩემი გულისას.

დ. თურდოსპირელი

ქალთა საკითხი

(პოლ-ლაფარგიხა)

გაკვეთება *)

ბახოფენმა, მორგანმა და ბევრმა სხვა
და სხვა ანტროპოლოგებმა გადაათვალიე-
რეს მრავალ ისტორიკოსთა და ფილო-
სოფოსთა შეხედულებანი დედაკაცის მო-
ვალეობაზე წარსულში; იმათ დაგვანა-
ხვს, რომ ყველგან პატრიარხალურ ხა-
ნამდე, როდესაც ცოლის უფლება მთლად
დამოკიდებული იყო ქმარზე, არსებობდა
მატრიარხატი, რომელიც დედაკაცს პი-
რველ ადგილს უთმობდა ოჯახში. ბერ-
ძნულ ენაზე იხმარებოდა ორი ამ გვარი
გამოთქმა: სპარტანელი, რომელთა შო-
რისაც არსებობდა მატრიარხალური (დე-
დათ მთავრული) ზნე-ჩვეულება, — ცოლს

უწოდებდნენ*) ოჯახის ბურჯს ოჯახის
უფროსს, მმართველს. ზოგი ბერძენი
ცოლს უწოდებდნენ — დამარცხებულს, და-
მონებულს. გომერი ნავზიკის და-
სახასიათებლათ, თავის ოდისეაში ამ-
ბობს, რომ ის (ნავზიკი) არის დაუ-
მონაგებელი ქალწული, უქმრო, უბა-
ტონო. ეს ძველი შეხედულება დაცუ-
ლია აგრეთვე ფრანგულ გამოთქმაშიაც —
(გიმენეის უღელი). გეზიოდი, გომერის შე-
ხედულებათა წინააღმდეგ, რომელიც
მხოლოდ პატრიარხალურ ზნე ჩვეულებ-
ებზე ლაპარაკობს, ძვირფას ცნობებს იძ-
ლევა მატრიარხატზე, ის ამბობს, რომ
იმ დროს „ასი წლის მამაკაციც კი თა-
ვის გონიერ დედასთან ცხოვრობ-
და, ის საზრდოებდა დედის სახლში რო-
გორც მოზრდილი ბავშვი“ მაშასა-
დამე, დედაკაცს კი არა, მამაკაცს
ქონდა მაშინდელ დროში „ბავშვის
ტვინი“! ყველა ეს იმას, ამტკიცებს, რომ
დედაკაცის გონება უფრო ადრე გავარ-
ჯიშდა. ამ გვარ გონებითი უაღრესობამ
მიგვიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ დედაკა-
ცი მამაკაცზე უფრო ადრე იყო გაღმერ-
თებული ეგვიპტის, ინდოეთის, აზიის და
საბერძნეთის დახავსებულ რწმენაში და,
რომ პირველი გამოგონება ხელოვნებისა
და ხელოვნობის დარგებში, გარდა ლი-
თონის დამუშავებისა, ეძღვნებოდა ღმერ-
თას და არა ღმერთებს. საბერძნეთში ჯერ
კიდევ დიდიხნის წინეთ აპპოლონამდე
სამი მუზა — სულ პირველათ ეს რიცხვი
იყო-ითვლებოდა პოეზიისა, მუსიკისა და
ცეკვის ღმერთებათ. სულ პირველად იზი-
დამ „პურისა და თავთავის ღმერთამ“
და დემეტრამ-კანონმდებელმა ბერძენი და
ეგვიპტელები კაცი მქაბლობას გადააჩვიეს
და პურსა და ქერის მოყვანას შეაჩვიეს.

დედაკაცი. პატრიარხალურ პერიოდამ-
დე და აგრეთვე გერმანელთა შორის ტა-
ციტის დროს ითვლებოდა რამოდენამდე
სამღეთო არსებათ. მისი კეთილგონიე-
რება და წინდახედულება აძლევდნენ მას
ღვთიურ ხასიათს. აქედან განა შეიძლე-
ბა დავასკვნათ, რომ გონებრივი უაღრე-
სობა, პირველ ყოფილ ეკონომიურ წრე-
ში, ნორმალური მოვლენაა? ყოველ შე-
მთხვევაში, შეიძლება იმის დამტკიცება,
რომ დედაკაცის სიცხოველე აღებატება
მამაკაცის სიცხოველეს. შეერთებულ
შტატებში, ინგლისში და გერმანიის სი-
ცოცხლის დამზღვევი საზოგადოებები,
რომელნიც თავის გამოკვლევას აფუძნე-
ბდნენ სიკვდილის სხემაზე და არა აბდა-

*) ფრანგულ და ბერძნულ ასოების უქონლო-
ბისა გამო ამ წერილში გამოტოვებულია ფრან-
გულ და ბერძნულ ენაზე ნახმარი სიტყვები.
ახოთ ამწყობი

უბლა მოძღვრებაზე „განათლებულ პირთა, დედაკაცს აკუთნებენ უფრო მეტ რენტას სიცოცხლეში ვიდრე მამაკაცს, რადგანაც დედაკაცს უფრო მეტი შანსი აქვს სიცოცხლეზე. მაგალითისათვის ჩვენ მოვიყვანთ ცხრილს სიცოცხლის დამზღვევ რენტისას, რომლითაც 1000 ფრანკ. კაპიტალს აძლევდნენ ამერიკისა და გელლანდიის დამზღვევი საზოგადოებანი*).

წლოვანება „5 უორკას“ საზოგ. „ინდერლანდის“ საზ.

მამაკ.	დედაკ.	მამაკ.	დედაკ.
ფრ. სან.	ფრ. სან.	ფრ. სან.	ფრ. სან.
50 წელი	76,47	69,57	76,80
60 „	97,24	88,03	98,50
70 „	134,31	122,48	142,00
80 „	183,95	168,00	222,70

ამაზე შეუძლიანთ სთქვან, რომ მამაკაცი, როგორც დედაკაცზე უფრო მეტ სიცოცხლეს მოძრაობაში ატარებს, უფრო ხშირად მეტ უბედურ შემთხვევებს, ავთომყოფობას და სიკვდილს მოეწივს, ვიდრე დედაკაცი; ამიტომაც დედაკაცის ხანგრძლივი სიცოცხლე მისი ორგანიზმის სიცხოველეს იმდენათ არ ამტკიცებს, რა დენადაც მისი არსებობის უპირატესი პირობებში, რომელიც უფრო ნაკლებათ ავდებს მას სხვა და სხვა შემთხვევაში. სახალხო აღწერა ამაზე იძლევა სულ სხვა პასუხს; არც ერთ მხარეში არ არსებობს სრული თანასწორობა მამაკაცთა და დედაკაცთა რიცხვთა შორის, ბელგიაში 1000 მამაკაცზე-1005 დედაკაცი მოდის, საფრანგეთში—1014, ინგლისში—1062, შოტლანდიაში 1071 და ნორვეგიაში 1091; მაგრამ ამავე ქვეყნებში, სადაც დედაკაცის რიცხვი აღემატება მამაკაცისას, — დაბადებულთა რიცხვი სულ სხვას გვაჩვენებს: დასავლეთ ევროპაში საზოგადო 1000 ქალიშვილზე 1040—1060 ვაჟი იბადება, თუმცა-ღა, მიუხედავად იქისა, რომ ეს თვალსაჩინო რიცხვი მამრობითი სქესის დაბადებულთა აღემატება მდედრობითი სქესს და ქალთა სიკვდილის რიცხვს აჭარბებს, ვაჟთა სიკვდილი უფრო მეტათ სჭარბობს ქალებისას; ამითი არ შეიძლება აიხსნას ის, რომ მამაკაცის სიცოცხლე-

*) საფრანგეთის დამზღვევი საზოგადოებები არ აქცევენ ყურადღებას სქესობრივად, რადგანაც ძალიან მცირე რენტას იძლევიან. ყველაზე უმთავრესი საზოგადოება საფრანგეთში 1000 ფრ. აძლევს 50 წლისათვის მთელი სიცოცხლის რენტას 64 ფრ. და 20 სანტ. 60 წლიანს-80 ფრ. და 80 სანტ. 70 წ.-118 ფრ. და 50 სანტ. 80 წ. 143 ფრ. და 70 სანტ. ამ გვარათ ის დიდძალ სარგებლობას ხედავს; მიი აქციები, რომელიც 1819 წ. 750 ფრ. ღირდა—1903 წ. იანვრის თვეში ბირჟაზე თამაშით 31,300 ფრანკამდე ავიდა.

ში უფრო მეტ უბედურ შემთხვევებსა აქვს ადგილი, რადგანაც უმეტეს შემთხვევაში სიკვდილი ხდება დაბადებიდან ორი წლის შესრულებამდე. ბავშვთა ყოველგვარი ავთომყოფობა, გარდა ყოველი ხველისა და ყელჭივრებისა, ვაჟების უფრო მეტ რიცხვს ასალმებს წუთისოფელს ვიდრე ქალებისას. ხუთ წლამდის ვაჟების ორგანიზმი უფრო სათუთია. წლოვანების ყოველ ხანაში, გარდა 10-15 წლამდე, მამაკაცთა სიკვდილის რიცხვი სჭარბობს დედაკაცებისას.

უფრო მეტი სიცხოველე დედაკაცის ორგანიზმში გამოსტყვის აგრეთვე იმითაც, რომ ავთომყოფობის დროს ის უფრო მალე ითვისებს წამლობას და იკურნება. ბ. ირიბი—სანატორიის დირექტორი, რომელთანაც გზავნიან სისხლ ნაკლებ, ტუბერკულეზიან, სიყვითლითა და რახიტიზმით შეპყრობილ პარიზელ ბავშვებს 3-14 წლამდე, ამტკიცებს, რომ 1¹/₂ წლის განმავლობაში „სიმძიმე, სიმალღე და მკერდის უჯრედის განვითარება უფრო ქალებს ემჩნევათ, ვიდრე ვაჟებს“ ხან ორჯელ მეტათ და ხშირად კი ამაზე მეტათაც.

ესევე დაამტკიცეს სხვა სანატორიის დირექტორებმაც. დედაკაცს, ექვი არ არის, უფრო მეტი სიცხოველე აქვს, ვიდრე მამაკაცს. გუსტავ ლუაზელმა გამოიკვლია; —არსებობს თუ არა ეს განსხვავება ემბრიონალურ ცხოვრებაში და როგორი უნდა ყოფილიყო ამისი მიზეზი, მან აცნობა თავისი გამოკვლევანი პარიზის ბიოლოგიურ საზოგადოებას, რომელმაც თავის მხრივ 6 ნოემბრის 1903 წ. ბიულეტენში გამოაქვეყნა ეს ცნობები. ბ. ლუაზელი გამოკვლევის დროს სარგებლობდა ლეგაში*) გაკეთებულ 792 საწონ-საზომით პარიზის კლინიკაში შიგნეულობის ნაყოფის გამოკვლევის საშუალებით. ის იღებს რა საშუალო წონას 3, 4 და 5 თვის ჩასახულ ბავშვისას დაასკვნის შემდეგ ცხრილს.

მამ. სქ.	დედ. სქ.	განსხვ.	სამარგ.
გრამმი.	გრამმი.	გრამმი.	
საზ. წ.-1908,18	1708,11	200,07	მამ.
თირკმ.—16,87	17,19	0,32	დედ.
თირკ.აფრ.—5,15	6,43	1,28	„
ღვიძლი—88,35.	96,31.	7,96	„
ტყიპი—2,59	2,38	0,21	მამ.
ჩინჩხვარი—3,89.	3,98,	0,08	დედ.
გული—10,97	12,60	1,63	„
ფილტ.—47,29	44,62	2,67	მამ.
ტვინი—236,94.	235,17.	1,77	„

*) ბ. ლუაზელმა აწონ-ბაზომვა მოახდინა საშუალოდ მედიკინისთვის.

ბ. ლუაზელი ამბობს: „ეს ციფრები ჩვენ გვიჩვენებს ქალთა ნაყოფის სასარგებლოთ თირკმელების, თირკმელების აფრის, ღვიძლის, ჩინჩხვარის და გულის უმეტეს წონას; ეს უაღრესობა უფრო ნათლად მტკიცდება მით, რომ სხეულის საზოგადო წონა მამრობითი სქესის ჩასახულებისა უფრო მეტია, ვიდრე მდედრობითი სქესის ჩასახულებისა.“

თუ ჩვენ ეხლა შევადგენთ დამოკიდებულებას მთელი სხეულისა და მამაკაცების ორღანოების უფრო მძიმე წონის შორის მივიღებთ პროპორციონალურ დამოკიდებულებას, რომელიც დედაკაცის სასარგებლოთ მოწმობს:

საზოგადო წონა. მთელი ტვინის დამოკიდებულება მთელი სხეულის წონასთან

მამაკ.	დედაკ.	მამაკ.	დედაკ.
3 თვისა—58,33	65,96	1 ¹ / ₆₅	1 ¹ / ₇
4 -ისა—167,25	182,58	1 ¹ / ₇₃	1 ¹ / ₆₆
5 -ისა—336,33	295,00	1 ¹ / ₇₆	1 ¹ / ₇₅
6 -ისა—732,50	636,00	1 ¹ / ₈₃	1 ¹ / ₇₃

მამობრივი სქესის ჩანასახი წონა, რომელიც ნაკლებია 3-თვის ჩანასახ მდედრობითი სქესზე, როდესაც სქესი ის არის განისაზღვრება, მეორე თვეზე სისწრაფით იზრდება და დამოკიდებულება ტვინის და სხეულის საზოგადო წონის შორის ყოველთვის დედაკაცის სასარგებლოდ ხდება.

„საზოგადოთ“—ამბობს იგივე ბ. ლუაზელი,—ყველა ორღანოები 4 თვემდის მდედრობითი სქესის ჩასახულებისა უფრო მძიმეა, ვიდრე მამრობითი სქესისა, შემდეგ კი მამრობითი სქესს ემატება წონა მხოლოდ ფილტვებში, ორღანოები კი რომელნიც უძღვებიან სიცოცხლეს—ამ სიტყვის მნიშვნელობით, როგორც მაგალითად—გულის ძარღვები, დედაკაცს უფრო მძიმე აქვს, ვიდრე მამაკაცს. ამგვარათვე ორღანოები, რომელნიც ემსახურებიან ინდივიდუუმს მის ემბრიონალურ სიცოცხლისას, მდედრობითი სქესს ყოველთვის უფრო განვითარებული და გავარჯიშებული აქვს. თუ ჩვენ მივაქცევთ ყურადღებას, რომ განსხვავება მდედრობითი სქესის სასარგებლოდ უმეტესად დიდია თირკმელებისთვის, ღვიძლისა, გულისა, თირკმელების აფრისა და თირკმელებისათვის, მივალთ იმ დასკვნამდე, რომ მეტი სიცხოველე დედაკაცის ორგანიზმისა დამოკიდებულია მასზე, რომ ის უფრო სალი და უფრო განმტკიცებულია.*)

ბ. ს.

(შედეგა აქნება)

*) უკანასკნელმა გამოკვლევამ ქიანტველებისა და ფუტკრების საშუალებით დაამტკიცა, რომ გააზიზიერებულ კვერცხებიდან წარმოიშობებიან დედალი და მუშა მწერები, ხოლო აკა გააზიზიერებულიდან—მამლები, რომელნიც ითვლებიან უფრო ნაკლებათ რთულ კვერცხების ნაყოფათ.

რ მ მ ა ნ ს ი.

რა ვქნა, ოდეს სატრფო საგნათ
სულ სხვა რ მ მაქვს დასახული,—
ის შეადგენს, საიდუმლოს—
და გულში მაქვს ჩასახული.

რა ვქნა, ოდეს მე მას ვმონებ,
მას შევხარი, მას ვცემ თაყვანს;
იგი მივის ხატათ, ღმერთო,
იგი მიწვევს გულის აკვანს.

რა ვქნა, ოდეს მის ლოდინში
არ ეკარვის თვალსა რული,—
რადგან მასში მოჩუხჩუხებს
უკადავების ნაკადული?!

და აი, შენც ამ დროს გაჩნდი,
ამიღელვე გული, გრძნობა;
ლამის არის დამიმონო,
დამავიწყო ძეგლის ცნობა!

ოდეს პირველს წარმოვიდგენ,
ამ დროს შენც იქ მელანდები,
გულ-ღვიძლს ცეცხლი მეკიდება,
გიჭვრეტ, გიმზერ და თან ვდნები!...

მსურს დაგსახო შენ ალვის შტოთ,
გადვიქცე მე თვით სუროთ,—
მოგეხვიო, გულს ჩავიკრა
უსიტყვოთ და უხმაუროთ!

მაგრამ ვაი! ვგონებ, შენც კი...
სხვა გყავს სატრფოთ დასახული;
ის არს შენი საიდუმლო—
შენ გულშია ჩამარხული!...

მიმინო.

პაწია ქალები.

„H. T.“ კორესპონდენტი. მოგვითხრობს, რომ ქ. ტულაში ამ უკანასკნელ
საში წლის განმავლობაში საშინლად მოი-
კიდა ფეხი პაწია ქალების პროსტიტუცია.

— ეს უზნეობაა, ეს საძაგლობა! —
ბმბობენ ზოგიერთი წარმომადგენელი ჩვენი
საზოგადოებისა, — მაგრამ... კაი
კია, თქვენ არ მოგიკვდეთ.

კალუგისა და მასთან ახლო მდებარე
ქუჩებში არსებობს განსაკუთრებული გარ-
ყენილების ბუნაკები, სადაც მოტყევილ-
ებით შეყავთ პაწია ქალიშვილები და სი-
სტემატიურათ რყენიან მათ, რომ შემდე-
გში მიყიდონ განხრწნილ და გარყვნილ
მდიდარ წარმომადგენლებს საზოგადოე-
ბისა“

და თითქმის ე, არავისთვის სა-
ყურადღებო არ არის და არც არა-
ვინ ამ ბოროტებას არავითარ სერი-
ოზულ ყურადღებას არ აქცევს. თითქო
ეს არცკი ღირდეს სალაპარაკოთ. დიდი
უმრავლესობა სრულებით გულგრილათ
უცქერის ამას, თუმცა ეს ბოროტება,
ექვი არ არის, ძირს უთხრის საზოგა-
დოების ზნეობრივ საფუძველს. ზოგნი
კი ამაზე აშკარად გამოსთქვამენ თავიანთ
უპირიციო შეხედულებას.

ამ დღეებში კიევის ქუჩაზე შუალამის
ხანს მე შევხვდი პაწია ქალიშვილს, რო-
მელიც მემუდარებოდა წამყვანა სადმე.

— განა რამდენი წლისა ხარ? — ცნო-
ბის მოყვარეობით შევეკითხე მე.

— მეცამეტე წელიწადში გადავდექ!...

— და შენ, შენი ნცბით გამოდიხარ
ქუჩაში სავაჭროთ?

— არა... დედაჩემი მიბძანებს... —
მოკლეთ მომიგო ქალიშვილმა...

ქალით მოვაჭრე

გაგქალებს *)

— მამა?! — გავიფიქრე მე და ტანში
ქრუანტელმა გამიბრინა.

ეხლა კი მზათ ვიყავ შევჯახებოდი მო-
ხუცს და ერთი დაკვრით მომესპო მისი
გათახსირებული არსებობა და მიწასთან
გამესწორებინა მისი „ღირსება“. — მაგრამ
აქაც თავი შევიკავე და, რომ უფრო
ნამდვილად დავრწმუნებულვიყავ ქალის
სიმართლეში და უფრო თვალსაჩინოთ
გამეგო ის მიზეზები, რამაც გამოიწვია
შვილის გაყიდვა მამისაგან და შემეტყო
მართლა მამა იყო მისი, თუ სხვა ვინმე,
ისევ ქალს მივმართე:

— ხომ არ იტყვით უარს ჩემთან წა-
მოსვლაზე?

ქალიშვილი ცოტა არ იყოს შეეყა-
მანდა, მაგრამ, როდესაც თვალი თვალში
გამიყარა და იგრძნო, რომ ჩემში რაღა-
ცა საიდუმლო ინახებოდა, მიუბრუნდა
მოხუცს რუსს და შეეკითხა:

— რას იტყვი, ფეოდორ! წავეცე თუ
არა?!

— რასაკვირველია! რასაკვირველია,
უნდა წავეცე! — დემონური ღიმილით
მიუგო მოხუცმა, — ეტყობა კაი ახალგა-
ზდა ყმაწვილია და არ გაწყენიებს, — რაც
შეიძლება დაგასაჩუქრებს და გამოგის-

ტუმრებს; მე კი იქვე მოსამსახურების
ოთახში მოგიცდით.

როგორ წამოვედი სასტუმროსაკენ და
მომდევდა ქალიშვილი უკან თუ არა, ეს
ეხლაც არ მახსოვს; გონს მოვედი მხო-
ლოდ მაშინ, როდესაც სასტუმროს მოსა-
მსახურე კიბეებზე შემეფეთა და ღიმი-
ლით გამომესაუბრა:

— ნომერი ხომ არ გნებავთ, ბატონო?!

— გამიღე! — აღელვებული წამოვიძა-
ხე მე და უკან მოვიხედე. ჩემთან ერთათ
გაჩერებულიყო ქალიშვილი, თავი ძირს
ჩაელუნა და რაღაც გამოურკვეველ ფიქრს
მისცემოდა, მოხუცი რუსი არ სჩანდა.
ის, ქალიშვილის სიტყვით, სადღაც წა-
სულიყო „პილატეს ცრემლის“ გადასა-
სუნლათ და ძალე უნდა დაბრუნებულიყო.

ამ ლაპარაკში მოსამსახურემ გააღო
ერთი პაწია, ვიწრო ოთახი. სანთელს
მოუკიდა და შეგვეპატიჟა.

ოთახის მორთულობას შეადგენდა ისე-
თივე პატარა მაგიდა, როგორიც ოთახი
იყო, ორი სავარძელი, ერთი მჭვარტლი-
ანი სარკე და ერთი საწოლი — ღარიბუ-
ლი ქვეშავებით.

როდესაც მოსამსახურე გავიდა ოთა-
ხიდან და ჩვენი თვალები ერთმანეთს
შეხვდნენ, ქალიშვილს რაღაც იმედის
ღიმილმა გადაჰკრა სახეზე და ნალვლი-
ანათ ჩაშეკითხა.

— ღვთის გულისათვის, გაშავებინეთ
რა აზრით წამომიყვანეთ აქ?! — მე იმედი
მაქვს, რომ არავითარ ძალას არ იზმართ
ჩემზე! თქვენ არ მიეცემით მხეცურ
ინსტიქტს და შეხვალთ ჩემ უბედურ
მდგომარეობაში! მე არ მსურს ამგვარი
ცხოვრება, მაგრამ სხვა გზა არ გამაჩნია,
რადგანაც მაგრათ ვყევარ ჩამოკილი მაგ
მოხუცს და უკანასკნელ სისხლსა მწოვს!
ღვთის გულისათვის, შეიბრალებთ ჩემი სი-
ყმაწვილე-ქალიშვილობა და როგორმე
დამიხსენით ამ ჯოჯოხეთურ ტანჯვა, ვა-
ებისაგან!.. ღმერთი გადაგიხდით სამა-
გიეროს! — დაუმატა მან და თვალებიდან
ცრემლმა დენა დაუწყო.

გული მომაკვდა ამ სიტყვების გავო-
ნებაზე! ეს იყო აჟონაცივსი განაწაზე-
დატანჯულ აღამ-ანისა! ეს იყო გულის
სიღრმიდან ამოხეთქილი ნუკვა სახსნე-
ლათ! ეს იყო ნაყოფი იმ მქენჯავ ნალ-
ვლისა, რომელიც დაპატრონებოდა მთელ
მის არსებას და ს-ბინძურის მორევში
ჩაეთრა უსამართლობას. და რომ უფრო
დარწმუნებულიყო ჩემ წინასწარ განზრა-
ხვაში და გულში არავითარი ეჭვი არ
შეპარვოდა, — გამოვალე ოთახის კარი
ნახევრად და მაგრდის წინ სკამზე ჩამო-
ვჯექ. ისიც მიხვდა საქმე რაშიიყო, და,

*) იხ. „ქორწინება“ № 1.

თუმცა მისგან კდმა მოსილობა შორს იყო, მაგრამ ნამდვილ კდმამოსილ ღიმილით მითხრა. —

— გმადლობთ!.. მაგრამ კარის გაღება სულ მეტია! უმავისოდაც გეტყობათ, რომ თქვენ არავითარი ბოროტი განზრახვა არ გაქვთ გულში და მხოლოდ ცნობის მოყვარეობას გაუტაცნხართ!.. მე დავაჟმყოფილებ თქვენ სურვილს! მხოლოდ მომეცით სიტყვა, რომ შეხვალთ ჩემს მდგომარეობაში, შემიმსუბუქებთ იმ მხვედრს, რომელიც ბედმა პარგუნა წილათ და გამომიწვდით ხელს ძმურათ, — (ეს სიტყვა ისეთი ექსტაზით და ჭეშმარიტ გრძნობით იყო წამოთქმული, რომ მეც ნება უნებლიეთ ხაზს ვუსვამ.)

მე ცოტა არ იყოს, ცოტათი შემიმსუბუქდა ის მწუხარება, რომლითაც მოცული იყო მთელი ჩემი არსება. აქამდის გაჩუმებული შევცქეროდი მის თვალებს და ბევრი, ბევრი რამ ამოვიკითხე იქიდან: მათში არავითარ გარყვნილებისადმი მიდრეკილების და უზნეობის ნიშანწყალი არ მოიძებნებოდა. ეს თვალები იყვენ თითქოს უმწიკვლო, თითქო უდანაშაულონი და მხოლოდ ცრემლთა ნაკადულის ღარს ჩაეწითლებია ისინი. მათში გამოსჭვიოდა მორცხვობის შუქი, ისინი მოწმობდენ მთელ მის უილაჯობას და ამტკიცებდენ მის მოწამებრივ წამებას.

— რამ აიძულა მამათქვენი, რომ თქვენი დაიწყო ვაჭრობა? ნუ თუ სხვა ხალხარი ცხოვრებისა ვერა იპოვეთ-რა? ნუ თუ არც რეცხვა იცით, არც კრაკერვა, არც მოსამსახურეობა და სხვა რამ იმ გვარი, რომ ასცდენოდით ამ ყოვლად სამარცხვინო და უპატიოსნო გზას? — შევეკითხე მე ჩემს მოსაუბრეს.

— ვიცი! როგორ არ ვიცი, ყველაფერი ვიცი, — მომიგო მან, — მაგრამ რა უნდა მოვახერხო, როდესაც მოხუცი მოსვენებას არ მაძლევს და სწორედ იმას მასრულებიებს, რაც მე მაძგეს? განა თვითონ კი არ იცის ხელობა!? თვითონაც მოხელეა, — მეჩქმედა და სურელი ხომ არ იქნება იშრომოს, როდესაც გასასყიდი საქონელი აქა ვყევარ?! ნაღლიანათ დაათვა ქალიშვილმა.

— მერე და ნუ თუ აღარც ხალხია, აღარც პოლიციაა, აღარც მეზობელი გაყავს, რომ შესჩივლოთ ვისმეს თქვენი გაჭირვება და თავი დაახწიოთ ამგვარ მამას?!

— ეხ! — ამოხვრით წარმოსთქვა ქალიშვილმა, — თქვენ, რომ გაიგოთ რა უოფაში ვარ მაგ მოხუცის ხელშიდა როგორ ცხრა კლიტულში ვყვარ დამწყვდეული,

მაგვარ კითხვებს აღარ მომცემდით! ვინ მიმალწევინებს პოლიციამდის! ვინ მაღირსებს მეზობლის ნახვას? ვის უნდა შეეჩივლო ჩემი გაჭირვება, როდესაც ყველა იმას ფიქრობს, რომ დაებატრანოს ჩემს სხეულს და თავის ერთი წუთით სიამოვნებას, ჩემი საუკუნო ტანჯვა ანაცვალოს?!.

ბევრთან მომიხდა ამ მოხუცის მეოხებით დაჩქენა — მღვდელთანაც, ჩინოვნიკთანაც, ინტელიგენტთანაც, ვაჭართანაც, მუშასთან, ყველას შევჩიოდი ჩემს უწყუ და უნუგეშო მდგომარეობას, მაგრამ მხოლოდ რამდენიმე წუთით მანუგეშებდენ და, თუმცა არა ერთს შევხვეწივარ, არ მიებაძნა მხეცისთვის, მაგრამ ამოთ... გადაუდებდენ მოხუცს ორ-სამ მანეთს და სამაგიეროთ მე მიძიგნიდენ და ჩემ ხორცებსა სჭამდენ.

— საბრალოვ! — ვანუგეშებდი მე, — იმედს ნუ გაიწყვეტ! შეძლება თვით განგებამ შემახვედრა შენი თავი ამ საღამოს! გეფიცები ჩემს რწმენას, რომ რათაც უნდა დამიჯდეს გიშველი, თუ კი სადმე რაიმე გამივიდა — ყველას ავაფორიაქებ და დავიხსნი იმ განსაცდელიდან, რომელიც მოგელის მომავალში და დღესაც ჩავარდნილი ხარ!..

— ეგ მხოლოდ სიტყვებია! — გულდაწყვეტით მომიგო მან, — ბევრჯერ მსმენია მაგვარი სიტყვები, მაგრამ ჩემთვის არავინ არ ცდილა! იქნება მე ამითი თქვენ შეურაცხყოფასაც გაყენებთ, მაგრამ უნდა დარწმუნებული იყოთ, რომ მე თვითონ მწარე გამოცდილებამ დამიმტკიცა ეს. თუმცა თქვენი სიტყვები იმედის შარავანდედით აშუქებს ჩემ სულს, თუმცა თქვენი საქციელი ნათლათ მოწმობს თქვენ სულის სიძლიერეს და სიპატიოსნე-სიუაქიბეს, თუმცა ეს ერთი მაგალითიც, — რომ კარი ღია გაქვთ დატოვებული და თქვენგან არავითარი შეურაცხყოფელი სიტყვა არ მსმენია, რალაცა იმედ მიღვიძებს გულში, მაგრამ ბევრჯერ მოტყუებულს და შემდეგ ისევ ქუჩაში დაგდებულს, მცირედ მიმსუთქებს მხვედრს. —

— რა ურწმუნო თომა ყოფილხართ? — გაკვირვებით შევეკითხე მე და განვაგრძე ჩემი საუბარი, — გეფიცებით ყველა იმას რაც კი მწავს, რომ ჩემი სიტყვები ცარიელი სიტყვები არ არის! მე არ შევდრკები არავითარ დაბრკოლების წინ! ვეცდები რითაც და როგორც იქნება დაგხსნა ამ ცხოვრებადამ და სადმე აღმოგიჩინოთ ადგილი, რომ შეგეძლოს ნამუსიანი პური სჭამოთ და მშვიდობიან ცხოვრებას

მიეცეთ მხოლოდ ერთი პირობით: მითხარი ნამდვილათ თქვენი ვინაობა, არ დამიმალოთ არაფერი; მითხარი რა პირობებმა გაიძულა ან თქვენ და ან მამათქვენი შერიგებოდით ამ სამარცხვინო ვაჭრობას და აყოლოდით ცხოვრების უზნეო და გამრყენელ ტალღებს. განა ჭვეყანაზე მოიძებნება იმისა ანა მამა, რომელიც ქუჩა ქუჩა ატარებს თავის ღვიძლ ქალიშვილს და გამვლელ გამომვლელზე ჰყიდის?

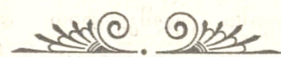
— მამა... მამა... — სასოწარკვეთილებით წარმოსთქვა მან, — კიდევ ეგა მკლავს და მტანჯავს, რომ ეგ მამა ჩემი არ არის!..

— ჰა! — შევეყვირე მე და აღარ ვიცოდი რა მომეხერხებინა, — მაშ რათ მომატყვილეთ? მაშ რათ მითხარით მამაო? და თუ მამა არ არის, მაშ ვინ არის ეგ მოხუცი თქვენი? ქმარი?!

— არა... არც ქმარია... მე ქმარი არ მყოლია... მე იმისი შემეშინდა და... იმიტომ გითხარით! მე... მე... უბედური... ვარ... — ძლივს წამოიღულღულა ქალიშვილმა და თვალებიდან ცრემლის ნაკადულმა გადმოხეთქა...

მიმინო.

(შეძგება იქნება)

Письмо в редакцію

М. г., г. редактор!

Прошу вас в следующем №-рѣ издаваемого вами журнала помѣстить слѣдующія строки:

Съ чувствомъ глубокаго удовольствія прочла я первый номеръ вашего журнала, вышедшаго 17 сего мая. Отрадное чувство удовлетворенности завладѣло мною. Много перенесшая и выстрадавшая въ жизни, извѣрившаяся въ людяхъ, я поняла, что не все еще потеряно: есть борцы за хорошее дѣло, есть еще люди, которымъ дорого отечество и которые грудью хотятъ отстоять человѣческое достоинство и, яркими красками нарисовавъ картину общественныхъ недостатковъ и пороковъ, прабить широкую, чистую дорогу среди самаго страшнаго порока нашего времени-разврата. Да даруетъ Всевышній вамъ и вашимъ сотрудникамъ силу и энергій! Привѣтствую васъ, и всѣми силами души и сердца желаю вамъ высоко и гордо держать знамя правды, добра и любви къ ближнему вообще, и къ вашимъ несчастнымъ падшимъ сестрамъ въ частности. Какъ орелъ, широкими, свободными взмахами своихъ могучихъ крыльевъ, разсѣкая воздухъ, поднимается въ лазурную высь, такъ пусть и ваше правдивое слово поднимется надъ общественными предразсудками! Пусть наше исковерканное и боль-

ное общество пойметъ, что падшая женщина—тоже человекъ, человекъ несчастный и страждущий, а понявъ устыдится, и сначала несмѣло, но затѣмъ все смѣлѣй и смѣлѣй протянетъ свои руки падшей сестрѣ; извлечетъ ее изъ омута стыда и позора и та, поднявъ гордо голову, съ облегченной душой и чистымъ сердцемъ, пойдетъ по жизненному пути!...

19 мая 1909 г. **Елена Ник. Верещагина**
гор. Батумь.

წერილი რედაქციის მიმართ.

მ. ხ., ბ. რედაქტორ!

მოგმართავთ თხოვნით მოთავსდეთ თქვენი ჟურნალის მომავალ ნომერში შემდეგი სტრაქენები: *)

დამა საზოგადოების კრძალვით წავიკითხე თქვენი ჟურნალის ბირველი ნომერი, რომელიც 17 მაისს გამოვიდა. კმაყოფილების სასიხარულო გრძნობამ შემიპყრო. მე, რომელმაც ცხოვრებაში ბევრი ტირ-ფარაში განვიცაღე და გადავიტანე და მაინც ვერ მივატყენ აღმანის გულს, მაგნვდი, რომ ჯერ ევკლაფერი არ არის ჩამქალ—მოსწობილი, კიდევ უფროდანი შებრძოლი კეთილი საქმისათვის; კიდევ უფროდანი აღმანები, რომელთათვისაც ძვირფასია სამშობლო, მზათ არიან თავისი გულმკერდით დაიცვან აღმანის ღირსება, დაგვიხატონ ნამდვილი სურათი საზოგადოების ნაკლისა და ბიჭიერებისა და გაჭკაფონ ფართო, წმიდა—ტეშმარიტი გზა ჩვენი დროის იმ საშინელ ბიჭიერების შორის, რომელსაც ეწოდება გარეუნილება,

გისურვებთ, რომ უზენაესმა მოგანიჭოსთ თქვენ და თქვენ თანამშრომლებს ძალა და ენერგია! გადგავთ! და ჩემი სულის და გულის მთელი ძალ-ღონით გისურვებთ ამა-ჯათ და მადლა აღგეპართით დროში სამართლისა, სიკეთისა და სიყვარულისა ყველა მოყვასისადმი საზოგადოთ და თქვენ უბედურათ დაშთენილ და გარიჟულ დებისადმი, კერძოთ.

როგორც არწივი, რომელიც თავისუფალ და განაერ ფრთებით აწიბს და მიაშურებს ღაფვარდ ცის ტატობს, დეე, ისე თქვენმა სამართლის ხმამ მიახწიოს საზოგადოების აზროვნებისადმი! დეე, ჩვენმა გადასახრე-ბულმა და დაავადებულმა საზოგადოებამ შეიგნოს, რომ დაცემული ქალი იგივე აღ-

*) ეს წერილი ჩვენ მოგვ ვიდა რუსულ ენაზე დაწერილი და დიღის საზოგადოებით უთმობთ ადგილს, როგორც ნ მღვილ მის ტექსტს (რუსულა) ისე ჩვენ თარგმანა. რედაქცია.

მაინა, — გაუბედურებული და განატანჯი. შეიგნებს რა ამას საზოგადოებას, შერცხვება თავის თავისა და ბირველათ, თუმა გაუბედოვ, მაგრამ შემდეგში უფრო თამამათ და თამამათ გაუწვდის ხელს თავის დას; ამოიფანს მას გამათახსირებელ და სამარცხვინო მორევიდან და ისიც, აიღებს რა ამაყად თავს, განსეტყებულა სულით და წმიდის გულით და დგება ცხოვრების გზას.—

ელენა ნიკოლოზის ასული ვერე-
შჩაგინისა

19 მაისი 1909 წ.
ქ. ბათუმი.

განცხადებანი

ახალგაზდა ქალიშვილი

ეძებს ადგილს კასსირულისა „მცირე ჯამაგირით.“ იკითხეთ „სორაპნის“ სტამბაში.

И. Н. ТЕРЕНТЬЕВЪ

в Тифлисе

Елизаветинская № 125.

Единственная фирма, что отпускаем
Столовое вино изъ чистаго хлѣбнаго
спирта

ПРОШУ ТРЕБОВАТЬ ВЕЗДѢ.

ი. ნ. ტერენტიევი

ტფილისში

ელისაბედის ქუჩა № 105

ეს ერთათ ერთი ფირმაა, რომელიც ჭეიდას
პურის წმიდა ხაირის არაყს
გთხოვთ ყოველგან მოითხოვოთ.

ხიმშიევის და დიასამიძის მამულში

საბურთალოსთან ხლოს

იყიღება

სამოსახლო ადგილები 25 კაპ.—1 მან.
ოთხკ. საე. ერთი წლის გადახდის ვადით.
მსურველთ უნდა მიმართონ (Дворцо-
вая, д. дворянства № 153).
დ. წულუკიძე.

МЕБЛИРОВАННЫЕ НОМЕРА

„МУХРАНИ“

в Тифлисе.

Въ самомъ центрѣ города на Головинскомъ проспектѣ, близъ дворца, напротивъ Александровскаго сада, въ домѣ Манташева бывш. Мухранскаго надъ Собраніемъ.

30 ном — отъ 80 к. до 7 р. въ сутки

Вновь отпущанныхъ и съ элект. освѣщ.

ИМѢЮТСЯ ГОРЯЧІЯ и ХОЛОД. ВАННЫ
помѣсячно большая уступка.

Содержатель номеровъ Д. С. Мачавариани.

საშვადო სასწავლებელში კურს დამთავრებული ქართველი ქალი ეძებს გავეთილებს იკითხეთ სორაპნის სტამბაში მიმინოსთან

საუკეთესო ქინერალური წელები
ყოველგან ხალეულობისა.

მ. ე ლალიძისა და კომპ.

გოდოვინის ზრისპეკტი. მანთაშევის სახლა
№ 6. „სობრანის“ ქვეშ.

ტელეფონი № 411

МЕБЛИРОВАННЫЕ НОМЕРА

„МАРСЕЛЬ“

съ приличной обстановкой

Вокзальная улица, домъ Сулханова.

в Тифлисе.

Номера въ сутки отъ 50 к. до 2 р. 50 к.

По—мѣсячно отъ 12-ти руб. до 60 руб.

Содержатель номеровъ С. Г. Кекелидзе

გამომცემელი თავ. ან. დ. წულუკიძე.